

Horthy Miklós egyeteme

Írta: Tonelli Sándor

Tíz napja sem telt még el, amikor közvetlenül a bécsi döntés nyomán, amely Erdély tekintélyes részével együtt Kolozsvár városát nekünk ítélte, a Délmagyarország hasábjain nyíltan felvettem a kérdést, hogy mi lesz a szegedi egyetemmel. A kérdés felvetésére azok a suttogva tovább adogatott vészhirek készlettek, amelyek szerint a kormányban az volna a szándéka, hogy az egyetemet visszaadja Kolozsvárnak és Szegeden lerombolja a magyar kultúrának két évtized munkájával, az állam és a város közös áldozatkészségével épített hajlékát. Az egyetemből nem maradna más Szegeden, mint az üres épületek és a néhai egyetemalapító kultuszminister sirboltja a fogadalmi templom alatt. A feleletem ezekre a vészhirekre az volt, hogy nincs helye a kishitűségnek. Kolozsvárra visszamegy, amit 1921-ben a nagy összeomlás után kaptunk, a Ferenc József-tudományegyetem elnevezés, Szegeden pedig megmarad az egyetem, amelyet Magyarország kormányzójáról, vitéz nagybányai Horthy Miklósról kell elnevezni. Tíz napja sem telt még el, mikor ezzel az elgondolással a nyilvánosság elé léptem s a mult szombatán lefolyt egyetemi értekezleten már maga a kultuszminister ur nyilatkozott ebben az értelemben és elismerő szavakkal illetve azt a példátlan áldozatkészséget, melyet Szeged hozott egyetemének megszerzéséért, biztosította a várost, hogy az egyetem, Horthy Miklós kormányzóról elnevezve, feltétlenül meg fog maradni. Kijelentette ellenben a kultuszminister ur, természetesen nemcsak Szegedhez, hanem a többi egyetemi városokhoz is adresszáva szavait, hogy mindnyájuknak bizonyos áldozattal kell számolniok egyetemük megtartása érdekében.

Ha szabad, egész Szeged városa nevében egy nagyon szerény megjegyzést megkockázhatnám, ami az áldozatot illeti, abban éppen Szegednek van némi gyakorlata. Szeged gyakorlati tapasztalatból, külföldi és belföldi példákból tudja, hogy egyetemekhez különböző módokon lehet hozzájutni. Vannak egyetemek, melyeket bőkezű és mecénás fejedelmek alapítottak s alapítójuk nevét viselik homlokzatukon. Ujabbán, különösen Amerikában a fejedelmeket polgári sorból felemelkedett multimilliomosok váltják fel s Rockefeller és Carnegie példájára a tudományt ajándékozzák vissza egy részét annak, amit embertársaik zsebéből a törvényes formák teljes tiszteletben tartása mellett kiszedtek. Más városok ajándék formájában az államtól kapták egyetemüket. Vannak olyan városok is, amelyeknek áldozatkészsége abban nyilatkozott meg, hogy átmázolhatták régebben is megvolt kórházaik, iskoláik és internátusaik homlokzatát és így jutottak egyetemhez. Szegednél egyik eset sem állott fenn. Szeged áldozott. 1930 október 24-én diszpo-

gárrá avatása alkalmával tartott beszédében néhai Klebelsberg Kunó gróf nyole millió pengőnél többre becsülte azt az összeget, amelyet Szeged sajtójából az egyetemre fordított. Azóta ez az összeg kilene és félmillióra emelkedett, nem is beszélve az egyetemmel kapcsolatos városrendezési költségekről, a város költségvetésében évről-évre visszatérően az egyetemnek juttatott járandóságokról, az ítélőtábla ideiglenes elhelyezésével kapcsolatos különböző kiadásokról és más hasonló tételekről, amelyek idegen címek alatt vannak elszámolva. Tökésítve ezek a juttatások igen tekintélyes mértékben emelnék az egyetemre fordított városi hozzájárulás összegét.

Vajjon miért hozta a város ezeket az áldozatokat? Idézem mindazokat, akik a huszas években, mint az egyetemi építő bizottság tagjai, bizonyos mértékig munkatársai voltak Klebelsberg grófnak az egyetem állandó otthonának megteremtésében. Gondoljanak vissza azokra az ülésekre, amelyek meglehetősen sűrű időközökben játszódtak le az egyetem rektori hivatalának tanácskozójában. A miniszter, akit Jakab Oszkár pénzügyi államtitkár és Magyar-y Zoltán miniszteri tanácsos kísérték le Szegedre, majdnem minden egyes alkalommal újabb és újabb százezrek, sőt milliók megajánlását kérte a várostól. Ez volt az előfeltétele, hogy az állam is megadja a maga hozzájárulását. És amikor néhai Somogyi Szilveszter polgármester veritéktől gyöngyöző homlokát törölgette, hogy miként fogja az új százezreket és milliókat ennek a sok nyomorúsággal küzdő városnak közgyűlésével megszavaztatni, biztatva, bátorítva mondotta a miniszter, hogy ez az az áldozat, amellyel Szeged az egyetemhez való örök jogát biztosítja még arra az esetre is, ha Kolozsvár ismét magyar impérium alá kerül s a ferencjózsefi címet vissza kell adnia Kolozsvárnak. Sokan élnek még azok közül, akik ezeket a kijelentéseket hallották s ennek a gentleman agreement formájában történt megállapodásnak keresztülvitelét a város közgyűlésén szavakkal és befolyásukkal keresztülszolgálták. Igazolhatják ezeket a kijelentéseket nemcsak a szegediek és a szegedivé lett professzorok, hanem azok is, akik szívük sugallatának engedve, Szegedet Kolozsvárral készülnek felcserélni. Vajjon volt-e egy is az egyetemépítő bizottságnak tagjai között, aki úgy értelmezte a miniszter kijelentését, hogy Erdély visszatérése után az egyetem elmegy és itt valami csonka intézmény marad vissza, amely nincs arányban a meghozott áldozatokkal? Bizonyára nem.

Természetesnek és jogosnak kell tekintenünk, hogy az egyetem professzorainak egyrésze vissza akar jutni Kolozsvárra és a magyar kultúrának ezen a visszaszerzett őrhelyén akarja teljesi-

SZECHENYI MOZI Ma 5, 7 és 9 órakor

5 ÓRA 40 PERC

Bűnügyi történet.

KISS FERENC, TASNADY F. MÁRIA,
FRAY TIVADAR és MAKAY MARGIT.

JÖN!

DEANNA DURBIN

**Választon
JÖN!**

teni hivatását. De éppen azért köszönettel látjuk, hogy az egyetemi tanárok sorában egyre szaporodnak azok, akik kötelességüknek tartják, hogy meghajtsák lobogójukat Szeged előtt. Polner Ödön, a kolozsvári és szegedi egyetem érdemes közjogi professzora, a csonkítatlan szegedi egyetem fenntartásának szükségességét hangoztatja. Zolnai Béla egyénileg Kolozsvár mellett dönt ugyan, de lehetetlennek tartja, hogy a professzorok egyszerűen becsomagoljanak könyvet, műszert, tudományt s mindent, amit hoztak és nem hoztak magukkal és úgy vonuljanak el Szegedről. Szent-Györgyi Albert, a szegedi egyetem Nobel-díjas büszkesége, nyíltan megmondja, hogy az ő munkássága a szegedi talajból fakadt és ő Szegedhez tartozónak érzi magát. Valamennyien érzik, hogy Szegeddel szemben hálával tartozik a magyar tudomány, olyan hálával, amelyet pusztán köszöneten és elismerésen túlmenően reális módon is rekompenzálni kell.

Áldozat és rekompenzáció állanak szemben egymással. Mi legyen az áldozat és mi legyen a rekompenzáció? Azt már tudjuk, hogy az egyetemmel kapcsolatos intézetek megmaradnak, a tanárképző intézet megmarad, a gyógyszerész-

KORZÓBAN

Ma premier

Z

A fekete lovas

Az élő igazság bajnoka

Z

A fekete lovas

Az új szezon első nagy kalandorfilmje

Z

A fekete lovas

Minden métere idegtépő izgalom

Z

A fekete lovas

röszereplője a rettenhetetlen férfi:

JOHN CAROLL, partnerei: NOAH BEERRY és HELEN CHRISTIAN. Ma indul

Azonkívül: Az erdélyi diadalmas bevonulás külön kiadásban.

KORZÓBAN

BELVÁROSI MOZI

Ma és mindennap

A magyar filmgyártás kimagasló alkotása

SZEREPLŐK:

Erzsébet királyné	KARÁDY KATALIN
Latkóczy Ida	TOLNAY KLÁRI
Latkóczy Gábor	SOMLAY ARTUR
Mici	FENYVESSY ÉVA
Johann	BILCSI TIVADAR
Betyár	JUHÁSZ JÓZSEF
Neszmély Kálmán	JÁVOR PÁL
Axameti	RAJNAY GÁBOR
Galambos	GÓZON GYULA
Kropacsek	MAKLÁRY ZOLTAN
Deák Ferenc	TORONYI IMRE
Fogadósné	ORSOLYA ERZSI
Főlaká	FAY BELA

Előadások: 5, 7, 9.
Vasárnap: 3, 5, 7, 9.